

Piraterie și terorism în Cornul Africii – Republica Federală Somalia

[Piracy and terrorism in the Horn of Africa – Federal Republic of Somalia]

Andreea Nicoleta SAVA

Abstract: *The present paper focuses on the dysfunctional Somali state and the relationship between maritime piracy and terrorism in the Horn of Africa. The article seeks answers to two main questions: what are the factors that make Somalia a "failed state", despite the presence of a number of missions under international jurisdiction that had the role of establishing a central government, and how is the link between piracy and maritime terrorism perceived in the Horn of Africa by international organizations?*

Keywords: *failed state, colonialism, terrorism, maritime terrorism, maritime piracy.*

1. Somalia între moștenirea colonialistă și proclamarea independenței

Continental african a fost dominat pe parcursul secolului al XX-lea de fenomenul global reprezentat de colonialism, care a adus cu sine consecințe grave, materializate prin stagnarea evidentă și îndelungată a continentului negru.

Exemplul analizat este cel al Republicii Federale Somalia, care a fost supusă dominației franceze, britanice și italiene. Zona din jurul strâmtorii Bab-el-Mandeb a fost preluată de Marea Britanie, declarată *protectorat* în anul 1887 și cunoscută sub numele de Somaliland¹. Astfel, dominația a durat și Primul Război Mondial i-a surprins pe englezi pe teritoriul african, fapt care le-a permis să se instaleze mai bine și să contraatace opoziții. De asemenea, cel de-al Doilea Război Mondial a fost declanșat prematur în Africa, la data de 13 octombrie 1935, prin invadarea Etiopiei de către armatele lui Mussolini. Situația nu s-a oprit aici, ci, mai mult, forțele italiene au invadat și teritoriul administrat de către britanici cinci ani mai târziu.

După cum era de așteptat, armatele britanice au intervenit în Africa în anul 1941 și reușesc să cucerească teritoriile invadate de italieni, eliberează Etiopia, își recuperează regiunea Somaliland și prin aceeași acțiune ocupă Somalia italiană și zona Eritreei. În urma

¹ „Somaliland: The Horn of Africa’s Breakaway State”, Council on Foreign Relations, <https://www.cfr.org/backgrounders/somaliland-horn-africas-breakaway-state> (accesat pe 15.01.2021).

acestei intervenții a trupelor britanice a fost lansată ideea de „Somalia Mare”², concept preluat de liderii naționaliști somalezi.

La mijlocul anilor 1950 au fost create primele partide politice, cele care s-au afirmat fiind „Somali National League” (S.N.L.), care continua ideologia politică și culturală a unei grupări pansomali³ fondată în anul 1935, „United Somali Party” (U.S.P.), ce se ocupa de Somalia Italiană, iar al treilea partid politic important a luat naștere prin unirea unor asociații politice în anul 1955 sub numele de „National United Front” (N.U.F.). Mecanismul pentru crearea unei Somalii Mari a fost destul de lent din cauză că marile puteri colonizatoare nu interveneau, iar liderii nu dispuneau de resursele necesare pentru instituționalizarea statului.

În acest sens, gradul de școlarizare era aproape inexistent, de aproximativ 2% în perioada interbelică. Abia în anul 1958 a fost adoptată o Constituție ce presupunea existența a două foruri decizionale, un Consiliu Legislativ și un Consiliu Executiv. Primul Consiliu era alcătuit din 33 de membri, împărțiți în 17 funcționari coloniali, 3 deputați aleși de guvernator plus încă 13 membri care erau aleși pe baza votului direct. Al doilea consiliu, cel executiv, era și exclusivist, deoarece era format doar din funcționari din administrația britanică. În aceste condiții, Consiliul Legislativ era inferior, fapt care a determinat principalele partide politice, S.N.P. și S.U.P., să refuze participarea la alegerile din luna mai 1959 (primele astfel de alegeri în Somalia deținută de britanici), dar care s-a concretizat prin participarea celui de-al treilea partid format, N.U.F., obținând doar 7 locuri din totalul de 13 supuse votului direct. Confruntându-se cu această problemă pe un teritoriu colonial, administrația britanică a decis instaurarea unei reforme constituționale. Elementul de noutate a constat în faptul că toate cele 33 de funcții care alcătuiau Consiliul Legislativ erau alese prin vot direct și astfel cele două partide au decis să participe la jocul politic, dar nu înainte de a forma un pact electoral ce presupunea unirea Somaliei cu celelalte teritorii (Somalia Franceză, Ogadenul și nord-estul Kenyei)⁴ și independența statului. Alegerile au avut loc în luna februarie 1960, Somali National League obținând 20 de mandate, United Somali Party clasându-se pe locul al doilea cu 12 mandate și National United Front luând doar un mandat⁵.

După încheierea alegerilor s-a format un guvern care să se ocupe de procesul unificării, condus de secretarul general al partidului aflat la guvernare, Muhammed Haji Ibrahim Egal, care a luat legătura cu liderul din Somalia Italiană, Abdirashid Ali Shermarke, pentru a stabili

² A. Adu Boahen (ed.), *Histoire générale de l' Afrique, Tome VII. L' Afrique sous domination coloniale, 1880-1935*, Présence Africaine/UNESCO, Paris, 1987, p. 646.

³ *Ibidem*.

⁴ Endre Sik, *The History of Black Africa*, Vol. III-IV, Akademiai Kiado, Budapest, 1974, p.165.

⁵ Joseph Ki-Zerbo, *Histoire de L' Afrique Noire. D' Hier à Demain*, Paris, Hatier, 1972, p. 651.

condițiile sub care teritoriile trebuiau unificate. Marea Britanie a jucat un rol important, în acest context, prin negocierile purtate la Londra în aprilie-mai 1960, în baza cărora își exprima acceptarea ca Somalia să devină un singur stat.

Prin urmare, la data de 26 iunie 1960, colonia engleză Somaliland își proclamă independența, în decurs de patru zile exemplul fiind urmat și de teritoriul somalez administrat de italieni. Abia la data de 1 iulie 1960 cele două teritorii independente s-au unit și putem vorbi pentru prima dată în istorie de Republica Somalia. Primul președinte al acestui nou stat creat a fost Aden Abdullah Osman (1 iulie 1960 - 30 iunie 1967), iar prim-ministru a devenit Abdirashid Ali Shermake, ambii încadrându-se în trecut în Somalia administrată de italieni. Cel care și-a pierdut funcția a fost chiar liderul partidului care a câștigat alegerile în Somaliland, acesta devenind ministru al Apărării în noul guvern creat după formarea Republicii Somalia. Noua emblemă a republicii era o stea albă, formată din cinci brațe purtând simbolul celor cinci foste colonii: nord-estul Kenyei, Ogadenul, Somalia Italiană, Somalia Britanică și Somalia Franceză. După cum era de așteptat, formarea unei noi republici produs unele efecte de natură militară în relația cu două state vecine, Kenya și Etiopia, sau, cu alte cuvinte, „Republica Somalia a preluat o moștenire grea și periculoasă, lăsată de dominația colonială, care a înrăutățit într-o oarecare măsură relațiile cu vecinii săi africani”⁶.

În anul 1967 au fost organizate alegeri, câștigate de fostul premier Abdirashid Ali Shermarke, acesta exercitând funcția de președinte pentru o perioadă scurtă de timp, de numai doi ani, fiind asasinat în data de 15 octombrie 1969. Imediat după înmormântarea sa a avut loc o lovitură de stat inițiată de generalul Mohamed Siad Barré. Politica lui a constat într-o serie de reforme sociale care prevedeau egalitatea între sexe (chiar dacă vorbim despre o societate de tip patriarhal-islamică), asistență medicală gratuită și învățământ gratuit în limba somaleză⁷. La scurt timp de la preluarea puterii a creat un Consiliu Revoluționar Suprem și a proclamat modelul socialist în stat, cunoscut sub numele de socialism somalez⁸, model împrumutat de la URSS în urma alianței dintre cele două țări. După anunțarea acestei doctrine de funcționare a statului, noul președinte afirma motivele pentru care a recurs la ideologia marxistă: „am făcut naționalizările și pentru faptul că somalezii trebuie să fie cei care să-și administreze patrimoniul, să hotărască asupra lui pentru un profit exclusiv social și nu personal, al câtorva exploataori”⁹.

⁶*Terra e Popoli del Mondo. Africa*, vol. 8, Istituto Geografico De Agostini, Novara, 2001, p. 387.

⁷Viorel Cruceanu, *Istoria decolonizării Africii, Emanciparea politică a posesiunilor engleze și franceze din Africa Neagră*, Ed. Corgal Press, Bacău, 2010, pp. 203-213.

⁸*Ibidem*.

⁹Cf. *Lumea*, nr.3, 13 ianuarie 1972, p. 23.

După finalizarea reformelor sociale și economia centralizată, Siad Barré decide, la data de 1 iulie 1976, formarea unui partid socialist unic, Partidul Socialist Revoluționar Somalez (PSRS), renunțând la instituția consiliului și la depunerea jurământului pentru funcția de președinte constituțional al Republicii Democratice Somalia. Barré a dorit să fie unificatorul Somaliei, bazându-se pe tratatul semnat cu URSS, dar istoria a arătat că nu a fost cea mai inteligentă mișcare, deoarece guvernul de la Moscova s-a apropiat mai curând de Etiopia. În momentul în care președintele Somaliei a decis să trimită trupe în Ogaden, în iulie 1977, a început perioada de declin a guvernului său. Intervenția armatelor sovietice în Etiopia a dus la încheierea conflictului și schimbarea direcției Somaliei către un nou aliat, de această dată spre SUA.

Schimbările au dus la formarea unor mișcări de opoziție, care vor juca un rol important în ceea ce privește organizarea instituțională a statului somalez, prima astfel de mișcare formându-se în jurul anilor 1981 sub numele de „Somali National Movement” (SNM). SNM va opera în nordul statului și, datorită organizării clare, „va deveni cea mai activă dintre mișcările armate de opoziție”¹⁰. Pe baza aceluiași model, în decursul anilor 1980 și-au făcut simțită prezența alte două astfel de grupări armate: „Somali Patriotic Movement” (SPM) și „United Somali Congress” (USC), care vor acționa în sudul și centrul țării. Conjunctura creată va trimite țara într-un conflict, deoarece în anul 1988 Somalia va asista la un prim război civil, care îl va obliga pe președinte să părăsească țara și să obțină azil politic în Nigeria. Acesta este momentul în care instituțiile statului s-au prăbușit și armata s-a împărțit în bande criminale, care acționau pe baza rețelelor de clan.

La data de 2 ianuarie 1995, Siad Barré încetează din viață, astfel luând sfârșit și încercarea acestuia de a fi liderul unificator al Somaliei. De la data de 28 ianuarie 1991 și până la 25 august 2000, președinte al Somaliei a fost Ali Mahdi Mohammed, unul dintre liderii USC. Previzibil însă, această funcție a lui Ali Mahdi Mohammed devine sursa unui nou război civil purtat între facțiunile care dețineau supremația în stat. Astfel, Somalia a devenit un caz unicat: practic ea s-a transformat dintr-un stat, cu toate atribuțiile specifice, într-un non-stat, căzut pradă anarhiei¹¹.

O altă consecință a războiului civil a fost aceea că statul a fost împărțit în numeroase facțiuni, în jurul anului 2000 ajungându-se la un număr de 26, conduse de generali care făceau parte din vechiul regim¹². Referindu-ne la cauzele care au declanșat acest război civil, trebuie

¹⁰Cf. *Lumea azi*, nr. 6, 7 februarie 1991, p. 13.

¹¹Viorel Cruceanu, *op. cit.*, p. 83.

¹²*Ibidem*.

menționat faptul că acestea sunt atât de natură internă, cât și externă. Cauzele interne decurg din contradicția sistemului de guvernământ, care presupunea economia centralizată, și modul în care funcționa societatea somaleză. Cauzele externe sunt chiar mai „vinovate” de această situație, dintre ele putând să menționăm problemele apărute încă din timpul colonialismului, care a divizat statul somalez în cinci facțiuni diferite, generarea conflictelor cu statele vecine, în special prin invadarea Etiopiei, dar și încheierea Războiului Rece, care a condus spre pierderea interesului asupra coloniilor.

Astfel, asistăm la trecerea de la un stat organizat și condus de instituții politice la o formă de stat în care dictează anarhia. Pe acest fond au apărut grupări islamice radicale, precum Mișcarea Al-Shabaab sau gruparea Al-Qaida, dar, mai mult decât atât, s-a dezvoltat și conceptul de piraterie¹³. Secretarul Apărării din SUA susținea, în numărul din mai-iunie 2010 al *Foreign Affairs*, că atacurile teroriste pornesc cel mai probabil de la statele slabe și „a rezolva problema acestor state fracționate sau eșuate este, în multe feluri, principala problemă de securitate a vremurilor noastre”¹⁴. La rândul său, la mijlocul anului 2010, premierul somalez Omar Sharmarke declara pentru revista *Foreign Policy* că „cel mai bun mod de a depăși terorismul și pirateria este, până la urmă, umplerea golului în care acestea înfloresc, anume absența autorității statale și a capacității guvernamentale”¹⁵.

2. Analiza fenomenului de piraterie. Incidente.

Eugene Kontorovich, în lucrarea „Equipment Articles for the prosecution of maritime piracy”¹⁶, consideră că actul de piraterie se încadrează în crima internațională, fiind unul dintre cele mai vechi și cu un scop bine stabilit. În anul 1982, Convenția Națiunilor Unite proclamă Dreptul asupra Mării III (UNCLOS), prin care orice națiune are dreptul de a trimite în justiție pirații pe care îi capturează, indiferent dacă țara de proveniență a acestora are sau nu legătură cu acest act.

La articolul 101 din „Convenția Organizației Națiunilor Unite privind dreptul mării”, actul de piraterie este definit astfel: „Prin «piraterie» se înțelege oricare dintre următoarele acte: (a) orice act ilicit de violență sau de reținere, sau orice act dejefuire, săvârșit de echipajul sau de pasagerii unei nave sau aeronave private, acționând în scopuri private, și îndreptat

¹³Bridget Coggins, „Bârlogul piraților”, *Foreign Policy România*, iulie-august 2010, p. 46.

¹⁴Alex Strick van Linschoten, Feliz Kuehn, „Mogadishu Was a Blast”, *Foreign Policy*, iunie 2010, p. 42.

¹⁵James Traub, „La început a fost Somalia”, *Foreign Policy România*, iunie-iulie 2010, p. 44.

¹⁶Eugene Kontorovich, „Equipment Articles for the prosecution of maritime piracy”, http://oceansbeyondpiracy.org/sites/default/files/equipment_articles_for_the_prosecution_of_maritime_piracy.pdf (accesat pe 16.01.2021).

împotriva unei alte nave sau aeronave sau împotriva persoanelor sau bunurilor de la bordul acestora, în marea liberă, ori împotriva unei nave, aeronave, unor persoane sau bunuri, într-un loc care nu se află sub jurisdicția nici unui stat; (b) orice act de participare voluntară la folosirea unei nave sau aeronave, atunci când autorul are cunoștință despre fapte din care decurge că această navă sau aeronavă este o navă sau aeronavă pirat; (c) orice act de incitare sau de facilitare intenționată a săvârșirii unui act dintre cele definite la litera (a) sau (b)”¹⁷.

Jaful armat împotriva navelor este definit ca orice act ilegal de violență sau de reținere sau orice încercare de jaf sau amenințare a acestuia, altul decât un act de piraterie, săvârșit în scopuri private și îndreptat împotriva unei nave sau împotriva unor persoane sau bunuri la bordul unei astfel de nave, în apele interne ale unui stat, ape arhipelagice și marea teritorială, precum și orice act de incitare sau de facilitare a unui act descris mai sus¹⁸.

Dacă ne referim la lupta internațională împotriva piraților somalezi, trebuie menționat că trimiterea făptuitorilor în justiție a jucat doar un mic rol în această țară, spre deosebire de Kenya și Arhipelagul Seychelles, state care sunt dispuse să pună aceste fapte de crimă internațională sub jurisdicție universală. În acest sens, trebuie luată în calcul implementarea unor măsuri utile pentru a încuraja inițiativa de trimitere în justiție a piraților și de către restul statelor din Cornul Africii. Totodată, trebuie să ținem cont că această inițiativă este greoaie, deoarece este destul de dificil de dovedit că toți oamenii care sunt înarmați și au o barcă se ocupă de piraterie. Ne putem gândi la două alternative: sunt simpli pescari sau devin pirați în momentul în care atacă un vas. Chiar dacă sunt surprinși în timpul săvârșirii actului, situația nu se oprește aici, fiindcă de cele mai multe ori aceștia apelează la ostatici pentru care cer o răscumpărare.

„Convenția ONU privind dreptul mării” conține 320 de articole și 9 anexe ce încorporează o serie de tratate multilaterale semnate până în prezent de 166 de state, iar începând cu luna ianuarie 2015 a devenit membră și Uniunea Europeană. Nu este, în schimb, parte a Convenției una dintre cele mai importante puteri ale lumii, SUA, sau state precum Eritreea, Israel, Peru, Siria, Turcia și Venezuela. De asemenea, există și țări care au semnat, dar care nu au ratificat, exemple fiind Cambodgia, Columbia, El Salvador, Iran, Coreea de Nord, Libia, Emiratele Arabe Unite și state care nu au ieșire la mare, precum Afghanistan, Bhutan, Burundi, Republica Centrafricană, Etiopia, Liechtenstein, Rwanda. De ce este

¹⁷ *United Nations Convention on the Law of the Sea*, <https://eur-lex.europa.eu/eli/convention/1998/392/oj> (accesat pe 16.01.2021).

¹⁸ IMO, *Code of Practice for the Investigation of Crimes of Piracy and Armed Robbery Against Ships*, Resolution A.1025(26), <http://www.safety4sea.com/imo-code-of-practice-for-the-investigation-of-crimes-of-piracy-and-armed-robbery-5698> (accesat pe 17.01.2021).

Convenția atât de importantă? În afara faptului că e un tratat internațional prin care se trasează dreptul mării, este de o importanță notabilă prin prisma faptului că se dorește fixarea unui cod universal în ceea ce privește exploatarea mărilor și, desigur, exploatarea resurselor naturale marine. Prin urmare, chiar dacă SUA nu a dorit participarea la Convenție, țara a jucat un rol destul de important în momentul în care tratatul trebuia semnat. S-a votat prin consens într-o primă fază, fără să se discute și să se voteze articolele individual, așa cum ar fi dorit SUA, care avea un interes crescut pentru Articolul XI, care se referă la resursele maritime. Până la urmă, 130 de țări au votat „pentru” textul final al Convenției, în timp ce 4 au fost „împotriva”, formându-se o coaliție între SUA, Turcia, Venezuela și Israel, și au fost, de asemenea, 17 cazuri de state care nu au luat o decizie pro sau contra, un exemplu fiind Marea Britanie.

Această problemă a fost rezolvată prin intermediul Secretarului Națiunilor Unite, care a inițiat mai multe conferințe pentru a se ajunge la o soluție comună în ceea ce privește Partea a XI-a din Convenție. Seria de conferințe a fost încheiată prin adoptarea, la 28 iulie 1994, a unui Acord de către Adunarea Generală a ONU, acesta intrând în vigoare doi ani mai târziu.

Întorcându-ne la situația din Cornul Africii, reprezentanții statelor își doresc să adopte un tratat sau niște legi cu rol în facilitarea măsurilor prin care cei suspecți de piraterie să fie trimiși în justiție. Un exemplu oferit în acest studiu, care poate afirma prezumția de piraterie, se referă la oamenii care sunt găsiți pe vase cu peste o anumită lungime, echipate cu motoare puternice, cârlige, scări de bord, arme, depozite de hrană și care sunt la o distanță mare de uscat. Această strategie are în vedere zonele din Golful Aden sau Oceanul Indian¹⁹. Mai mult decât atât, prin promulgarea unor astfel de articole se susține un set principal de politici împotriva pirateriei, legi care pot fi folosite în curți internaționale de justiție, tribunale regionale sau curți internaționale create special pentru rezolvarea acestor diferende.

De-a lungul anilor, s-a observat o creștere a numărului de evenimente care presupun atacuri pirateresti, cu precădere în zona Golfului Aden (zonă situată între Somalia și Yemen), ce reprezintă un segment vital pentru transporturile maritime. Această situație este regăsită în contextul istoric al Somaliei, încă de la primele guverne formate, care „aveau șanse minime să edifice o economie viabilă, deoarece resursele naturale erau cvasiinexistente, iar pământul extrem de sărac”²⁰. Mai mult decât atât, sistemul de guvernământ a fost caracterizat, încă de la formare, de „corupție, trafic de influență și nepotism”²¹.

¹⁹*Ibidem.*

²⁰Sophronia Scott Gregory, „How Somalia Crumbled”, *Time* no. 50, 14 decembrie 1992, p. 32.

²¹*Ibidem.*

Atacurile pirateresti afecteaza economia mondiala, deoarece nu numai ca marfurile sunt confiscate de catre pirati si se cer recompense, dar a fost nevoie si de schimbarea rutelor si asigurarea de paza continua pe durata transporturilor.

În revista *Foreign Policy* din luna iulie-august 2010, Bridget Coggins a publicat un articol despre piratii somalezi si pericolul nou reprezentat pentru comunitatea internationala, dupa ce, în urmă cu un deceniu, cele mai periculoase rute pentru nave, prin Strâmtoarea Malacca si prin Strâmtoarea Singapore, fusesera în sfârșit împlânzite si se redusesera atacurile sfidatoare ale piratilor²². Cu un stat eșuat la baza si o zona lunga de litoral cu țarmuri neguvernate de legi, prin care trec anual peste 20.000 de vase, piratii somalezi folosesc arme usoare, echipamente sofisticate de pozitionare geografica si actioneaza în orice moment favorabil asupra țintelor vulnerabile ce au potențialul cel mai profitabil, urmând a fi stabilita o recompensa, desigur cu ajutorul unor susținatori financiari si oficiali corupti care nu intervin în niciun fel²³. În același articol, Bridget Coggins face o comparatie între modelele de actiune ale piratilor din Asia de Sud-Est, Asia de Sud, America de Sud si Golful Guineea, unde piratii fura absolut tot ce gasesc pe nave, de la echipamentul echipajelor până la electronice si haine²⁴. Astfel, putem spune ca piratii actioneaza în functie de „teoria cost-beneficiu”, urmărind recompense mari cu risc minim.

În prezent, pirateria se situeaza în categoria „afacerilor” moderne, cu o organizare bine-stabilita, fapt care trimite la o noua comparatie între venitul unui somalez de conditie medie, care se încadreaza în mai puțin de 1.000 de dolari pe an, si venitul unui somalez care practica pirateria la cel mai mic grad, care poate ajunge la suma de peste 20.000 de dolari pe an²⁵. În acest context, navele care traverseaza Golful Aden au doua optiuni: fie își schimba rutele, fie achita prime de asigurare mai mari, în functie de navă si încarcatura²⁶. Dacă se gândesc să adopte prima optiune, asta înseamnă să adauge un interval de timp cuprins între două si trei săptămâni pentru fiecare călătorie si astfel costul cu transportul crește considerabil, iar eficienta scade. De aceea, cele mai multe companii navale aleg să mențină același traseu, acceptând riscul unor incidente si valoarea mai mare a asigurării.

Conform *Human Development Index*²⁷, Somalia se încadreaza între țările care au cel mai mic PIB din lume, de aproximativ 500 \$ pe an, un cetățean somalez trăind cu mai puțin

²²Bridget Coggins, *art. cit.*, p. 46.

²³*Ibidem*.

²⁴*Ibidem*.

²⁵*Ibidem*, p. 47.

²⁶*Ibidem*, p. 48.

²⁷*Somalia Human Development Report 2012*, UNDP, UNON Publishing Services Section, Nairobi, 2012, http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/242/somalia_report_2012.pdf (accesat pe 17.01.2021).

de 1\$ pe zi, în comparație cu pirații care prin acțiunile lor reușesc să obțină un câștig de 157 de ori mai mare.

În prezent, Somalia este țara cu cel mai ridicat grad de piraterie din lume. O cauză a dezvoltării pirateriei este strâns legată de cadrul istoric, fiindcă în timpul regimului autoritar al generalului Siad Barre s-a accentuat sărăcia și statul a ajuns într-un război civil. În aceste condiții, pirateria a evoluat de la atacarea unor nave de pescuit de dimensiuni relativ mici la atacul unor vase comerciale de tipul petrolierelor sau vaselor cargo. Pirații au nevoie doar de niște ambarcațiuni dotate cu motoare puternice, cârlige și arme și atacă navele în funcție de steagurile arborate, ținta predilectă fiind statele care au cele mai joase standarde de protecție a muncii, cu taxe mai reduse și cu standarde de siguranță mai mici²⁸.

Prin actele de piraterie se creează premiza obținerii de resurse economice, dar nu se pune deloc accentul pe resursele umane, fără de care nu se poate ieși din situația de sărăcie sistemică. În acest sens, atacurile au crescut de la an la an pe coasta Africii, iar această evoluție este cauzată de factorii socio-economici existenți în aceste state. Somalia se confruntă cu o instabilitate politică, fapt ce permite grupurilor teroriste și piraților să se comporte liber, iar organismele de decizie nu au fost capabile să ofere o soluție pentru această problemă maritimă, fiind necesară intervenția comunității internaționale. Mai mult, dacă nu se rezolvă situația, pirateria somaleză constituie o problemă semnificativă și prin puterea de model, în condițiile în care Somalia ar putea fi privită de forțele criminale din alte state slab guvernate ca un exemplu că, dacă îmbrățișează afacerea cu pirateria, pot obține recompense substanțiale cu risc minim²⁹.

3. Intervenția Organizațiilor Internaționale în Cornul Africii

Misiunea „Atalanta” a fost rezultatul negocierilor din Bruxelles, din data de 10 noiembrie anul 2008, cu privire la combaterea pirateriei maritime din Cornul Africii. În cadrul ședinței a fost numit și șeful operațiunii, contraamiralul Peter D. Hudson de la Marina Regală britanică³⁰.

Operațiunea „Atalanta” s-a desfășurat sub jurisdicția Uniunii Europene, dar a participat și NATO, prin protecția navelor care transportă alimente pentru cetățenii de origine somaleză

²⁸Bridget Coggins, *art. cit.*, p. 46.

²⁹*Ibidem*, p. 48.

³⁰„Lupta împotriva pirateriei: misiunea «Atalanta» explicată de comandantul ei”, 20.11.2009, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20091113STO64429+0+DOC+XML+V0//RO> (accesat pe 18.01.2021).

și protecția navelor care traversează Golful Aden și de-a lungul coastei Somaliei, adoptând toate măsurile necesare, inclusiv forța militară de care e nevoie pentru a combate pirateria³¹. Pentru a obține autorizație de intervenție, aceste acțiuni trebuie stabilite în conformitate cu Rezoluțiile 1814, 1816, 1838 și 1846, adoptate de Consiliul de Securitate în anul 2008. Operațiunea mai este cunoscută și după acronimul EU NavFor și pune bazele Centrului de Securitate Maritimă (MSC-HOA), care are rolul de a monitoriza toate navele care tranzitează zona Golfului Aden și de a recunoaște navele care aparțin piraților. Sarcina flotei Atalanta (din care fac parte nave britanice, franceze, germane, italiene, grecești, olandeze, spaniole și suedeze) este de a patrula în zona apelor Somaliei, care este mai mare decât suprafața Europei, și de a oferi ajutor în cazul unui atac.

Inițial, operațiunea „Atalanta” a fost programată pentru o perioadă de numai două luni, până la data de 13 decembrie 2009, dar misiunea este activă și în prezent, până la finalul anului 2022³².

În prima parte a misiunii, 26 de state europene au trimis personal pentru noul sediu, nave militare și avioane de luptă. Franța, Spania, Germania, Grecia, Suedia, Olanda, Italia, Belgia, Marea Britanie, Portugalia, Luxemburg, Malta și Estonia au contribuit la misiune cu bărci, patrule maritime și avioane de recunoaștere. La această misiune a luat parte și România, care a trimis fregata „Regele Ferdinand” (la bord se afla un elicopter Puma Naval), condusă de comandorul Mihai Panait, cu un echipaj format din 236 de marinari. Printr-un comunicat de presă, reprezentanții Forțelor Navale anunțau că „este prima participare a unei nave românești la o misiune desfășurată la peste 3.000 de mile marine față de țară și totodată prima participare la o misiune anti-piraterie”³³. De asemenea, au participat la misiune și patru state care nu sunt membre ale Uniunii Europene (Norvegia, Croația, Ucraina, Muntenegru). Spre exemplu, Norvegia a prevăzut o contribuție operațională cu o navă militară în zona de acțiune.

Forțele navale europene supraveghează zona cuprinsă la sud de Marea Roșie, Golful Aden și partea vestică a Oceanului Indian care include insulele Seychelles, ceea ce reprezintă o arie de 4 000 000 km², echivalentă cu de 30 de ori suprafața Angliei, de 10 ori a Germaniei sau de 7 ori suprafața Franței ori Spaniei.

³¹David F. Marley, *Modern piracy - A reference handbook*, ABC-CLIO, Santa Barbara, California, 2010, p.140.

³²Council of the European Union, „Operation ATALANTA, EUTM Somalia and EUCAP Somalia: mandates extended for two more years”, 2 decembrie 2020, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/12/23/operation-atalanta-eutm-somalia-and-eucap-somalia-mandates-extended-for-two-more-years/> (accesat pe 18.01.2021).

³³Andreea Unturica, Cătălin Legănel, „Fregata «Regele Ferdinand» și-a încheiat misiunea în Golful Aden și Oceanul Indian”, 3 decembrie 2012, <http://www.mediafax.ro/social/fregata-regele-ferdinand-si-a-incheiat-misiunea-in-golful-aden-si-oceanul-indian-10365079> (accesat pe 18.01.2021).

Misiunea Atalanta a dispus și de suport internațional de rezervă și a cooperat permanent cu forțele ce alcătuiesc NATO, precum și cu forțe ale Chinei, Rusiei, Japoniei, Taiwanului, Indiei etc. În cadrul operațiunii, forța maritimă poate aresta, reține și transfera persoane care au comis sau sunt suspecte de comiterea actelor de piraterie sau jaf armat în zonele în care acestea acționează; de asemenea, poate confisca vasele despre care se suspectează că aparțin unor pirai³⁴.

Rezoluția Parlamentului European din 23 octombrie 2008 privind pirateria pe mare invită guvernul de tranziție federal al Somaliei ca, în colaborare cu ONU și Uniunea Africană, să trateze pirateria și jafurile armate comise împotriva navelor care transportă ajutoare umanitare în largul coastelor somaleze drept acte criminale, ale căror autori trebuie arestați conform legislației internaționale în vigoare³⁵. Cei suspectați de acte de piraterie vor fi tratați în conformitate cu legislația referitoare la drepturile omului și se garantează că nu vor fi torturați și nu vor fi supuși unor tratamente inumane sau pedepsei cu moartea.

Misiunea Atalanta a avut succes încă de când a fost lansată. Nicio navă nu a mai fost atacată de pirai, iar vasele comerciale care transportau alimente au ajuns la destinații precum Mogadishu, Merka, Bosaso, Berbera etc.

Prin operațiunea Atalanta, Uniunea Europeană a susținut și procesul de pace și reconciliere a Somaliei, în colaborare cu SUA. În anul 2009, Uniunea Europeană a fost prezentă la alegerile prezidențiale câștigate de Sheik Sharif Sheik Ahmed și a inițiat procesul de dezvoltare și stabilitate pentru Republica Federală Somalia. Guvernul nou avea și sarcina de a elabora o nouă constituție, care să fie adoptată prin referendum până în anul 2012³⁶. De asemenea, miniștrii de Externe ai statelor UE au prelungit mandatul operațiunii Atalanta până la sfârșitul anului 2016.

Odată cu misiunea întreprinsă de UE în anul 2008, administrația de la Washington și Forțele Navale Americane au inițiat Misiunea „Allied Provider”, sub jurisdicția NATO. În acest sens, NATO deține două forțe de reacție imediată: „Standing NATO Maritime Groups” - formată din „Standing NATO Maritime Groups 1”, respectiv „Standing NATO Maritime Groups 2”, care au acționat în baza misiunii Allied Protector - și „Standing NATO Mine Countermeasures Groups”, compusă din „Standing NATO Mine Countermeasures Groups 1”,

³⁴European Union External Action, <http://eunavfor.eu/mission/> (accesat pe 18.01.2021).

³⁵Parlamentul European, *Rezoluția Parlamentului European din 23 octombrie 2008 privind pirateria pe mare*, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0519+0+DOC+XML+V0//RO> (accesat pe 19.01.2021).

³⁶Maritime Security Centre – Horn of Africa (MSCHOA), <http://www.mschoa.org/on-shore/about-mschoa/> (accesat pe 19.01.2021).

respectiv „Standing NATO Mine Countermeasures Groups 2”³⁷, care au acționat în misiunea „Ocean Shield” până la sfârșitul anului 2016³⁸. Aceste grupuri sunt recunoscute internațional și integrează forțe maritime (inclusiv elicoptere) din toate țările aliate, pentru a interveni în misiunile de stabilire sau de menținere a păcii în situații de conflict sau de criză. De asemenea, aceste grupuri susțin prezența Alianței în vizitele diplomatice în diferite țări, arată solidaritate și demonstrează capacitatea militară în operațiunile întreprinse³⁹. Prin aceste misiuni, comunitatea internațională intervine și oferă suport aliaților în lupta anti-piraterie.

Operațiunea „Allied Provider” are sarcina de a trimite forțe navale militare care să însoțească vasele comerciale din programul „World Food” și, într-un cadru mai general, să supravegheze apele teritoriale ale Somaliei. De asemenea, misiunea are rolul de a urmări și împiedica, prin folosirea forței, actele de piraterie care amenință regiunea⁴⁰. La sfârșitul lunii septembrie 2008, Ban Ki-moon, care deținea funcția de Secretar General al ONU, și-a arătat sprijinul pentru această misiune și a cerut Consiliului de Securitate să pună în practică rezoluțiile anti-piraterie 1814, 1816 și 1838. În doar două săptămâni, miniștrii apărării din toate țările membre NATO s-au întâlnit la Budapesta și au fost de acord cu această decizie. Prin misiunea „Allied Provider” au fost efectuate simulări de-a lungul Golfului Persic și asupra porturilor din Kuwait, Emiratele Arabe Unite, Qatar, dar și asupra Canalului Suez.

În decembrie 2008, misiunea „Allied Provider” s-a încheiat și a predat responsabilitatea protejării navelor care transportă alimente pentru populația săracă din Cornul Africii misiunii europene Atalanta. Dar intervenția NATO nu s-a oprit aici și la data de 24 martie 2009 a fost inițiată o nouă misiune, „Allied Protector”⁴¹, care are același scop bine delimitat în combaterea pirateriei și protejarea rutelor maritime în zona Golfului Aden. Această misiune a fost împărțită în două perioade: prima se încadrează între datele de 24 martie - 29 iunie 2009 și a fost desfășurată sub acțiunea primului grup de intervenție NATO (SNMG1), iar în perioada cuprinsă până în luna august 2009 misiunea a fost preluată de al doilea grup de intervenție NATO (SNMG2).

La data de 17 august 2009, Consiliul Atlanticului de Nord a aprobat a treia misiune anti-piraterie în Cornul Africii, care poartă numele de „Operațiunea Ocean Shield”⁴². Scopul

³⁷ Maritime Command (MARCOM), <http://www.mc.nato.int/org/smg/Pages/default.aspx> (accesat pe 20.01.2021).

³⁸ „Participarea României la operațiunile și misiunile Alianței”, Ministerul Afacerilor Externe, iunie 2020, <http://www.mae.ro/node/1586> (accesat pe 21.01.2021).

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ „Operation Allied Provider”, NATO, <http://www.aco.nato.int/page13984631.aspx> (accesat pe 21.01.2021).

⁴¹ David F. Marley, *op.cit.*, p. 100.

⁴² „Counter-piracy operations”, NATO, http://www.nato.int/cps/natolive/topics_48815.htm (accesat pe 21.01.2021).

rămâne același, se efectuează misiuni de patrulare și de supraveghere pe rutele comerciale și, în același timp, operațiunea are rolul de a contribui la elaborarea unei soluții de securitate maritimă cu un caracter durabil asupra regiunii formate din Cornul Africii și Oceanul Indian. „Ocean Shield” are la bază trei obiective principale care sunt desfășurate în același timp: descurajarea acțiunilor de piraterie, neutralizarea capacităților pirateresti și protecția navelor care tranzitează zona⁴³.

Această operațiune este condusă de alianța „Standing NATO Maritime Group 2” și este formată din fregata regală HMS Cornwall (cea care poartă steagul), fregata din Grecia HS Navarinom, fregata italiană ITS Libeccio, contribuția din Turcia TCC Gediz și distrugătorul american USS Laboon⁴⁴. O componentă specifică a acestei noi operațiuni se referă la construirea unor relații de cooperare cu guvernele regionale, care să furnizeze informații anti-piraterie necesare pentru asigurarea securității și transportului maritim.

În anul 2009, în data de 8 ianuarie, Vice Amiralul William E. Gortney⁴⁵ anunță formarea unei noi coaliții navale sub egida SUA, „Combined Task Force-151” (CTF-151), împotriva pirateriei maritime din zona Golfului Aden, Marea Arabică, Oceanul Indian și Marea Roșie, care s-a desfășurat concomitent cu misiunea UE „Atalanta” și misiunea NATO „Ocean Shield”. Mandatul inițial a presupus trimiterea de nave militare în Oceanul Indian ca parte a operațiunii „Enduring Freedom”, care lupta împotriva terorismului maritim prin combaterea traficului de droguri și de arme, și nu prin combaterea actelor pirateresti, așa cum se preconizase⁴⁶.

Odată cu această misiune, actele de piraterie s-au redus, dar comandantul Gortney afirma că, în ciuda eforturilor și a măsurilor internaționale, problema pirateriei va rămâne nerezolvată⁴⁷.

Din data de 12 ianuarie 2009, CFT-151 operează sub rezoluția Consiliului de Securitate, dar și sub comanda SUA. La distanță de două zile, statul american, în conformitate cu Rezoluția 1851 a Consiliului de Securitate, creează „Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia”, cu scopul de a facilita discuțiile și de a coordona acțiunile între state și organizații pentru combaterea pirateriei de-a lungul Coastei Somaliei. În aceste condiții, reprezentanți din națiuni precum Djibouti, Oman, Arabia Saudită, Somalia, Emiratele Unite Arabe, Statele

⁴³ „Participarea României la operațiunile și misiunile Alianței”, Ministerul Afacerilor Externe, iunie 2020, <http://www.mae.ro/node/1586> (accesat pe 22.01.2021).

⁴⁴ David F. Marley, *op.cit.*, p. 101.

⁴⁵ William E. Gortney îndeplinește funcția de Amiral în Marina Americană încă din anul 1977 și este al șaselea comandant al Comandamentului de Nord.

⁴⁶ David F. Marley, *op.cit.*, p. 98.

⁴⁷ „New Counter-Piracy Task Force Established”, 8 ianuarie 2009, http://www.navy.mil/submit/display.asp?story_id=41687 (accesat pe data de 22.01.2021).

Unite ale Americii, Uniunea Europeană și NATO trebuie să intervină, să sprijine misiunile de menținere a păcii și acordarea de sprijin maritim.

În timpul acestei misiuni, o navă americană cu destinația Mombasa (Kenya) a fost deturnată în apele Somaliei. La data de 8 aprilie 2009, nava de 17.000 de tone MV Maersk Alabama devenea ținta piraților somalezi și, pentru a evita o nenorocire, comandantul Richard Phillips s-a predat grupului de pirați în schimbul echipajului și al vasului. După patru zile, trupele americane Navy SEAL au intervenit și au executat toți atacatorii, cu excepția unui tânăr de 18 ani care a fost judecat într-un tribunal din New York și condamnat la închisoare pe viață⁴⁸. Prin acest incident, nava Maersk Alabama a devenit prima navă aflată sub pavilion american care a fost deturnată în ultimii 200 de ani.

4. Analiza fenomenului terorist. Mișcarea Al-Shabaab

Secolul al XXI-lea este caracterizat de evoluția tot mai agresivă a terorismului, care nu face decât să aducă o schimbare notabilă privitoare la relațiile între state și modul în care organizațiile internaționale asigură securitatea colectivă prin acțiuni consensuale, cu scopul prevenirii și combaterii actelor teroriste. Terorismul a devenit o acțiune de ordin internațional care aduce un element de noutate în ceea ce privește modul de acțiune și strategiile abordate.

Conform lui Gérard Chaliand în lucrarea *The History of terrorism from Antiquity to Al Qaeda*, perioada cuprinsă între sfârșitul secolului al XIX-lea și parcursul secolului al XX-lea este cunoscută drept „the golden age of terrorism”⁴⁹, când atacurile teroriste erau îndreptate asupra liderilor guvernamentali, militari sau diplomatici și s-au încheiat cu asasinare care au avut consecințe devastatoare. Exemplul oferit este cel al asasinării prințului Franz Ferdinand al Austriei, împreună cu soția sa, la data de 28 iunie 1914 în Sarajevo, fapt care a declanșat cel mai mare conflict al istoriei, cunoscut sub numele de Primul Război Mondial⁵⁰. După ce această etapă caracterizată de anarhie a fost încheiată, perioada următoare a fost conturată de acțiuni care urmăresc inducerea terorii în rândul societății civile. Modul de acțiune este diferit, deoarece nu mai sunt premeditate asasinări individuale, ci se pune accentul pe cele colective.

Terorismul din societatea prezentă își îndreaptă atenția spre simbolistica unui spațiu și care deține un număr mare de oameni ce influențează grupul de decizie din cadrul statului.

⁴⁸„Captain ‘tried to escape pirates’”, BBC, 10 aprilie 2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7993765.stm> (accesat pe 23.01.2021).

⁴⁹Gérard Chaliand, Arnaud Blin, *The history of terrorism from Antiquity to Al Qaeda*, Ed. University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 2007, p. 177.

⁵⁰*Ibidem*, p. 77.

Astfel, „el nu se mai prezintă doar ca infraționalitate violentă, ca o criminalitate, ca o reacție atipică, adesea în disperare de cauză, la o anumită evoluție a sistemelor politice și sociale, ci devine o problemă majoră a societății omenesci în ansamblul ei, o altă latură, deosebit de virulentă, a vieții sociale, o acțiune violentă, primitivă, dar în același timp dinamică și complexă, simetrică, într-un fel, evoluției sistemelor sociale spre performanță, echilibru și relativă stabilitate”⁵¹. Ariel Merari este de părere că terorismul este cea mai ușoară formă de insurgență⁵² și reprezintă o serie de acte violente împotriva statelor. Elementele comune care definesc terorismul se referă la folosirea violenței, urmărirea scopurilor politice și intenția de a provoca teroare în rândul societății⁵³. În esență, terorismul uzitează o strategie care se bazează pe impactul psihologic și mai mulți autori au analizat importanța acestui element în conformitate cu acțiunea teroristă. Până la momentul actual nu există o definiție acceptată în unanimitate a conceptului de terorism și, conform istoricului Walter Laquer, acest cuvânt a primit în perioada 1936-1981 peste o sută de definiții, dar niciuna nu este cuprinzătoare⁵⁴, reprezentând „una dintre calamitățile cele mai teribile, din ce în ce mai active și mai amenințătoare ale comunității internaționale”⁵⁵.

Conform unor date analizate de Centrul Național al Contraterorismului din SUA, organizațiile teroriste cele mai active sunt AQAP - Al-Qaida din Peninsula Arabă, ISIL - Al-Qaida din Iran/Statul Islamic al Irakului și Levantului, AQIM – Al-Qaida din teritoriile Maghrebului Islamic, Terorismul din Nordul și Vestul Africii, Al-Shabaab, Boko Haram, LRA – Armata de Rezistență a Domnului, Hezbollah⁵⁶.

Al-Shabaab este o mișcare islamică radicală care acționează în Somalia și în unele zone ale Kenyei, reprezentând o mișcare a tinerilor. Gruparea a fost înființată în anul 1991, la scurt timp după ce generalul Mohamed Siad Barré este înlăturat de la conducerea statului, și a reapărut pe scena politică abia în anul 2006. Al-Shabaab este cunoscută sub diferite denumiri, de exemplu Al-Shabab, Mujahidin al-Shabaab, Harakat Al-Shabaab al-Mujahidin, Tineretul sau Mișcarea Tineretului Mujahedin⁵⁷, dar indiferent de numele pe care îl aleg, gruparea

⁵¹Gheorghe Văduva (coord.), *Terorismul. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului*, Ed. Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002, p. 11.

⁵²Ariel Merari, „Terorism as a strategy of insurgency”, *Terrorism and Political Violence*, Vol. 5, Nr. 4, 1993, p. 213-251.

⁵³*Ibidem*.

⁵⁴Walter Laquer, *The Age of Terrorism*, Ed. Little, Brown & Company, Boston, 1987, pp. 11-12.

⁵⁵Ion Bodunescu, Dan-Romeo Bodunescu, *Relații internaționale, problematice și priorități pentru mileniul III*, Ed. Tipoalex, București, 2000, p. 11.

⁵⁶„Counterterrorism 2014 Calendar”, US National Counterterrorism Center, ianuarie 2014, <https://www.hsdl.org/?view&did=747983> (accesat pe 29.07.2019).

⁵⁷Claire Felter, Jonathan Masters, Mohammed Aly Sergie, „Al-Shabab”, <https://www.cfr.org/backgrounder/al-shabab> (accesat pe 23.01.2021).

urmărește un singur interes: de a impune legea Sharia asupra zonelor pe care le controlează. Contextul istoric regăsește mișcarea Al-Shabaab în Islamic Courts Union, o altă grupare care urmărea același scop până în momentul în care Etiopia a intervenit în Somalia.

În anul 2008, mișcarea Al-Shabaab era introdusă de guvernul american pe lista organizațiilor teroriste străine, după ce liderii grupării au declarat că au legătură cu organizația teroristă Al-Qaida. Acest fapt este demonstrat la scurt timp, în anul 2010, în timpul Cupei Mondiale din Kampala, Uganda, de atacul terorist în urma căruia au murit peste 70 de persoane⁵⁸.

Referitor la Somalia, gruparea Al-Shabaab este împărțită în trei congregații, după unii specialiști conturându-se și a patra în zona Văii Juba. Prima congregație este situată în sudul țării și controlează regiunea Golfului și Bocol, a doua este situată în regiunea Somalia Centrală și Mogadishu, iar pe ultima o regăsim în regiunea Somaliland și Puntland. Specialistul american în probleme politice Ken Menklaus susține, în cadrul raportului Enough Project, că această mișcare nu era foarte bine organizată în ceea ce privește ideologia, structura, modul de conducere și strategiile abordate. Din acest motiv, consideră el, diplomații ar trebui să se concentreze pe acțiunile acestei grupări, nu pe ideologia sa⁵⁹.

Până în prezent nu se cunoaște exact numărul celor care fac parte din gruparea Al-Shabaab; publicația Al Arabiya⁶⁰ estimează în jur de 7000 de membri din Somalia și Orientul Mijlociu, dar și din comunitățile musulmane stabilite în alte state.

Despre tacticile specifice acestei organizații teroriste putem spune că au cunoscut o evoluție din anul 2006, când erau folosite gherile⁶¹, și până astăzi, când media joacă un rol foarte important. Al-Shabaab își face cunoscute tacticile prin bombardamente sinucigașe, schimburi de focuri și execuții care ulterior sunt transmise în mediul online.

Legătura dintre Al-Qaida și Republica Federală Somalia era reprezentată de afilierea trupelor Al-Shabaab în anul 2008, iar în anul 2012 CNN a adus în atenția internațională o nouă alianță între somalezul Mukhtar Abu Zubair și liderul Al-Qaida Ayman al-Zawahiri⁶².

⁵⁸Philippe Bernard, „Les Chabab somaliens menacent l’Afrique de l’Est”, *Le Monde*, 17 iulie 2010, p. 5.

⁵⁹Ken Menkhaus, „Somalia After the Ethiopian Occupation”, februarie 2009, <http://www.enoughproject.org/files/publications/Somalia%20After%20the%20Ethiopian%20Occupation.pdf> (accesat pe 25.01.2021).

⁶⁰The Associated Press, „Ten things to know about Somali Islamist group al-Shaabab”, 22 septembrie 2013, <http://english.alarabiya.net/en/perspective/features/2013/09/22/Ten-things-to-know-about-al-Shabab.html> (accesat pe 25.02.2021).

⁶¹Gérard Chaliand, Arnaud Blin, *op.cit.*, p. 21.

⁶²CNN, „Al-Shabaab joining al Qaeda, monitor group says”, 10 februarie 2012, <http://edition.cnn.com/2012/02/09/world/africa/somalia-shabaab-qaeda/> (accesat pe 26.01.2021).

Din punct de vedere politic, guvernul somalez se confruntă și cu o serie de grupuri armate care sunt loiale în general politicienilor locali, spre exemplu foști lorzi ai războiului care dețin controlul în anumite zone. În acest sens, SUA și organizațiile de securitate ar trebui să intervină și să stabilească anumite puncte strategice pe care guvernul somalez să le îndeplinească. Aici facem referire la protejarea cetățenilor prin dezarmarea, demobilizarea și reintegrarea în societate a activiștilor militanți, astfel încât populația să nu mai fie nevoită să se îndrepte înspre grupările militare sau spre al Shabaab pentru protecție; reforma legislației și practicilor privitoare la drepturile omului, prin trimiterea unei echipe numeroase de monitori oficiali ai ONU care să vegheze la respectarea drepturilor omului și refacerea imaginii forțelor de securitate și a poliției, care va trebui să investigheze actele criminale și să asigure victimelor accesul la serviciile medicale și de altă natură, plus implementarea unui mecanism care să interzică celor care au comis infracțiuni să ajungă în cadrul forțelor guvernamentale⁶³.

O altă măsură care ar trebui dezvoltată pentru Somalia și în toate statele unde există o stare de conflict se referă la protecția jurnaliștilor, deoarece fluxul informațional reprezintă o metodă prin care aceste state se pot dezvolta și, mai important, un mijloc prin care pot cere ajutorul atunci când se preconizează un conflict. În orice caz, tot ce pot face statele democratice este să acorde sprijin și nu să intervină militar, pentru că s-ar încălca principiul politicii internaționale.

Concluzii

Proclamarea independenței statului somalez și crearea Republicii Somalia nu au însemnat și încheierea conflictelor interne. Astfel, pe parcursul anului 1969 are loc o lovitură de stat și impunerea unei serii de reforme sociale. Alianțele încheiate cu Rusia, în primă instanță, iar mai târziu cu SUA au dus la formarea unor mișcări de opoziție. Grupările armate nou formate au intrat în conflict și astfel am asistat la primul război civil din istoria Somaliei. Cauzele care au cântărit cel mai mult în declanșarea acestui război civil au fost urmările colonialismului, conflictele cu statele vecine, dar și pierderea interesului în ceea ce privește coloniile, ca urmare a încheierii Războiului Rece. Deznodământul a constat în instaurarea anarhiei, care a favorizat apariția grupărilor islamice radicale și totodată dezvoltarea fenomenului de piraterie.

⁶³*Ibidem.*

Problema pirateriei și cea a terorismului sunt atent supravegheate de cea mai importantă instituție cu rol în menținerea securității internaționale, NATO, datorită faptului că peste 90% din comerțul mondial se desfășoară pe rutele maritime.

Prima organizație care a încercat să ia măsuri a fost ONU, însă intervenția a fost un eșec, în mare parte din cauza lipsei de comunicare între state. Specialiștii consideră că acest eșec al guvernelor occidentale s-ar fi datorat și lipsei de voință politică, neînțelegerii crizei și confuziei dintre reconstruirea unui stat și reconcilierea acestuia. Însă intervenția comunității internaționale este necesară, în mod special pentru sprijinirea misiunilor de menținere a păcii și pentru a se ajunge la un grad de siguranță maritimă care să permită desfășurarea în condiții normale a comerțului.

Bibliografie

- BERNARD, Philippe, „Les Chabab somaliens menacent l’Afrique de l’Est”, *Le Monde*, 17 iulie 2010.
- BOAHEN, A. Adu (ed.), *Histoire générale de l’ Afrique, Tome VII. L’ Afrique sous domination coloniale, 1880-1935*, Présence Africaine/UNESCO, Paris, 1987.
- BODUNESCU, Ion; BODUNESCU, Dan-Romeo, *Relații internaționale, problematici și priorități pentru mileniul III*, Ed. Tipoalex, București, 2000.
- CHALIAND, Gérard; BLIN, Arnaud, *The history of terrorism from Antiquity to Al Qaeda*, Ed. University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 2007.
- COGGINS, Bridget, „Bârlogul piraiților”, *Foreign Policy România*, iulie-august 2010.
- CRUCEANU, Viorel, *Istoria decolonizării Africii, Emanciparea politică a posesiunilor engleze și franceze din Africa Neagră*, Ed. Corgal Press, Bacău, 2010.
- KI-ZERBO, Joseph, *Histoire de L’Afrique Noire. D’ Hier à Demain*, Paris, Hatier, 1972.
- LAQUER, Walter, *The Age of Terrorism*, Ed. Little, Brown & Company, Boston, 1987.
- MARLEY, David F., *Modern piracy - A reference handbook*, ABC-CLIO, Santa Barbara, California, 2010.
- MERARI, Ariel, „Terorism as a strategy of insurgency”, *Terrorism and Political Violence*, Vol. 5, Nr. 4, 1993, p. 213-251.
- SCOTT GREGORY, Sophronia, „How Somalia Crumbled”, *Time* no. 50, 14 decembrie 1992.
- SIK, Endre, *The History of Black Africa*, Vol. III-IV, Akademiai Kiado, Budapest, 1974.
- STRICK VAN LINSCHOTEN. Alex; KUEHN, Feliz, „Mogadishu Was a Blast”, *Foreign Policy*, iunie 2010.
- TRAUB, James, „La început a fost Somalia”, *Foreign Policy România*, iunie-iulie 2010.
- VĂDUVA, Gheorghe (coord.), *Terorismul. Dimensiune geopolitică și geostrategică. Războiul terorist. Războiul împotriva terorismului*, Ed. Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
- ***, *Lumea*, nr.3, 13 ianuarie 1972.
- ***, *Lumea azi*, nr. 6, 7 februarie 1991.
- ***, *Terra e Popoli del Mondo. Africa*, vol. 8, Istituto Geografico De Agostini, Novara, 2001.

Resurse electronice

- FELTER, Claire; MASTERS, Jonathan; SERGIE, Mohammed Aly, „Al-Shabab”, <https://www.cfr.org/backgrounder/al-shabab> (accesat pe 23.01.2021).
- KONTOROVICH, Eugene, „Equipment Articles for the prosecution of maritime piracy”, http://oceansbeyondpiracy.org/sites/default/files/equipment_articles_for_the_prosecution_of_maritime_piracy.pdf (accesat pe 16.01.2021).
- MENKHAUS, Ken, „Somalia After the Ethiopian Occupation”, februarie 2009, <http://www.enoughproject.org/files/publications/Somalia%20After%20the%20Ethiopian%20Occupation.pdf> (accesat pe 25.01.2021).
- UNTURICA, Andreea; LEGĂNEL, Cătălin, „Fregata «Regele Ferdinand» și-a încheiat misiunea în Golful Aden și Oceanul Indian”, 3 decembrie 2012, <http://www.mediafax.ro/social/fregata-regele-ferdinand-si-a-incheiat-misiunea-in-golful-aden-si-oceanul-indian-10365079> (accesat pe 18.01.2021).
- ***, „Ten things to know about Somali Islamist group al-Shaabab”, *The Associated Press*, 22 septembrie 2013, <http://english.alarabiya.net/en/perspective/features/2013/09/22/Ten-things-to-know-about-al-Shabab.html> (accesat pe 25.02.2021).
- ***, „Al-Shabaab joining al Qaeda, monitor group says”, CNN, 10 februarie 2012, <http://edition.cnn.com/2012/02/09/world/africa/somalia-shabaab-qaeda/> (accesat pe 26.01.2021).
- ***, „Somaliland: The Horn of Africa’s Breakaway State”, Council on Foreign Relations, <https://www.cfr.org/backgrounder/somaliland-horn-africas-breakaway-state> (accesat pe 15.01.2021).
- ***, *United Nations Convention on the Law of the Sea*, <https://eur-lex.europa.eu/eli/convention/1998/392/oj> (accesat pe 16.01.2021).
- ***, *Code of Practice for the Investigation of Crimes of Piracy and Armed Robbery Against Ships*, Resolution A.1025(26), IMO, <http://www.safety4sea.com/imo-code-of-practice-for-the-investigation-of-crimes-of-piracy-and-armed-robbery-5698> (accesat pe 17.01.2021).
- ***, *Somalia Human Development Report 2012*, UNDP, UNON Publishing Services Section, Nairobi, 2012, http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/242/somalia_report_2012.pdf (accesat pe 17.01.2021).
- ***, „Lupta împotriva pirateriei: misiunea «Atalanta» explicată de comandantul ei”, 20.11.2009, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20091113STO64429+0+DOC+XML+V0//RO> (accesat pe 18.01.2021).
- ***, „Operation ATALANTA, EUTM Somalia and EUCAP Somalia: mandates extended for two more years”, Council of the European Union, 2 decembrie 2020, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/12/23/operation-atalanta-eutm-somalia-and-eucap-somalia-mandates-extended-for-two-more-years/> (accesat pe 18.01.2021).
- ***, European Union External Action, <http://eunavfor.eu/mission/> (accesat pe 18.01.2021).
- ***, *Rezoluția Parlamentului European din 23 octombrie 2008 privind pirateria pe mare*, Parlamentul European, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0519+0+DOC+XML+V0//RO> (accesat pe 19.01.2021).
- ***, Maritime Security Centre – Horn of Africa (MSCHOA), <http://www.mschoa.org/on-shore/about-mschoa/> (accesat pe 19.01.2021).

***, Maritime Comand (MARCOM), <http://www.mc.nato.int/org/msg/Pages/default.aspx> (accesat pe 20.01.2021).

***, „Participarea României la operațiunile și misiunile Alianței”, Ministerul Afacerilor Externe, iunie 2020, <http://www.mae.ro/node/1586> (accesat pe 21.01.2021).

***, „Operation Allied Provider”, NATO, <http://www.aco.nato.int/page13984631.aspx> (accesat pe 21.01.2021).

***, „Counter-piracy operations”, NATO, http://www.nato.int/cps/natolive/topics_48815.htm (accesat pe 21.01.2021).

***, „Participarea României la operațiunile și misiunile Alianței”, Ministerul Afacerilor Externe, iunie 2020, <http://www.mae.ro/node/1586> (accesat pe 22.01.2021).

***, „New Counter-Piracy Task Force Established”, 8 ianuarie 2009, http://www.navy.mil/submit/display.asp?story_id=41687 (accesat pe data de 22.01.2021).

***, „Captain ‘tried to escape pirates’”, BBC, 10 aprilie 2009, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7993765.stm> (accesat pe 23.01.2021).

***, „Counterterrorism 2014 Calendar”, US National Counterterrorism Center, ianuarie 2014, <https://www.hsdl.org/?view&did=747983> (accesat pe 29.07.2019).